

Mersin İlinde 2005-2009 Yılları Arasında Çocuk Suçları Oranının İncelenmesi¹

Nurcan GÖKÇAKAN*-Gülşen BÜYÜKŞAHİN ÇEVİK**-Aygül TUNÇ***

Özet

Bu çalışmanın amacı Mersin merkezindeki 2005-2009 yılları arasında çocuk suç oranının çeşitli suç özelliklerine göre incelenmesidir. Bu suç özellikleri; mal varlığına karşı işlenen suçlar, şahsa karşı işlenen suçlar ve tasnif dışı işlenen suçlar olarak üç başlık altında incelenmiştir.

Çalışmada, Mersin Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nde kayıt altına alınmış verilerden yararlanılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, 2005-2009 yılları arasında malvarlığına karşı işlenen suçlarda olay sayısı 2218, şüpheli çocuk sayısı 2929 olup bu çocuklardan 312'si tevkif (tutuklama) edilmiştir. Şahsa karşı işlenen suçlarda 1584 olay sayısı, 1948 şüpheli sayısı olup, 192 çocuk tevkif edilmiştir. Tasnif dışı işlenen suçlarda ise 1072 olay sayısı, 1281 şüpheli sayısı ve tevkif edilen çocuk sayısı 434'tür.

Anahtar kelimeler: çocuk, suç, çocuk suçluluğu, Mersin.

Abstract

The aim of this study was to investigate according to some of the characteristics of juvenile Delinquency. These characteristics of juvenile Delinquency is examined under there titles. Such as, offence against property, offense against a person and others offenses (bootlegging, narcotic straffic, terror, etc.).

Data in this study were collected by police department at central district of Mersin province. Results showed that between 2005-2009 years the number of offence against property events is 2218, the number of doubtful children is 2929 and children of arrested is 312. The number of offense against a person events is 1584, the number of doubtful children is 1948 and the number of children of arrested is 192. The number of others offenses events is 1072, the number of doubtful children is 1281 and the number of children of arrested is 434.

Key words: child, offense, juvenile delinquency, Mersin.

Giriş

Türkiye'de çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmalar Cumhuriyetin ilk yıllarında başlamıştır. Gerek 1940'lı yıllarda yapılan doktora çalışmaları ve gerekse 1931 yılında başlayan araştırmalar çocuk suçluluğunun üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğunu göstermektedir (Fişek, Çiner & Akpınar, 2008). Batı literatüründe çocuk suçluluğu "reşit olmayanın suçluluğu" olarak çevrilebilecek "Juvenile Delinquency" olarak kavramlaştırılmıştır (Polat, 2002). "Juvenile Delinquency" sadece ciddi kriminal eylemleri içermektedir. Burada sözü edilen çocuk kavramı biyolojik ve psikolojik olgunlaşma ve büyümenin ötesinde, yasalarda 18 yaş altının çocuk olarak kavramlaştırılmasını kapsamaktadır (Shoemaker, 2009).

Türk Ceza Kanunu (TCK)'nda "Çocuk" kavramı 6. ve 33. maddelerde düzenlenmiştir. TCK tanımlar kısmında çocuk Madde 6'da "...henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmaktadır. TCK'nda çocukluk Madde 31'de 0-12, 12-15 ve 15-18 olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu tanımlamalara göre cezalar şöyle düzenlenmiştir:

12 Yaşını Bitirmemiş Olanlar, Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

12 Yaşını Bitirmiş, Fakat 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar, Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hüküm olunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir yıla kadar hapis cezasına hüküm olunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.

¹ Bu araştırma "Uluslar Arası Katılımlı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi'nde" bildiri olarak yayınlanmıştır.

*Yrd.Doç.Dr. Nurcan Gökçakan :Mersin Üniversitesi Öğretim Üyesi, nurangokcakan@gmail.com

**Uzm.Psi.Dan.Gülşen Büyüksahin Çevik:Mersin Üniversitesi Doktora Öğrencisi,

gbuyuksahin@mersin.edu.tr

*** Uzm.Psi.Dan. Aygül Tunç : Mersin Üniversitesi Doktora Öğrencisi, aygultunc@gmail.com

15 Yaşını Bitirmiş, 18 Yaşını Doldurmamış Olanlar: Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hüküm olunur.

Çocuk Mahkemeleri Kurulu Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun 21 Kasım 1979 tarihinde 2253 sayılı kanun olarak kabul edilmiş, uygulamaya 1987 yılında başlanabilmiş ve yasal dayanağı 2005 yılında çıkartılan Çocuk Koruma Kanunu ile gerçekleşmiştir.

Yine Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri Çocuk Şube Müdürlüklerine; Küçükleri Koruma Büro Amirlikleri ise Çocuk Büro Amirliğine dönüştürülmüştür "Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" 13.04.2001 gün ve 24372 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Günümüzde çocuk suçluluğunun çok faktörlü bir olgu olduğu kabul edilmektedir. Çocukların adalet sistemine dahil olmasının nedenleri vardır. Bunlar çocukların içinde yaşadığı aile, akran grubu, eğitim, çalışma yaşamı, sosyal ve ekonomik politikalar (Uluğtekin, 2005).

Suçlu çocukların ailelerinin ekonomik durumu üzerine yapılan araştırmalar, bunların genel olarak ekonomik durumları düşük ailelerden geldiklerini göstermektedir. Çocuk suçluluğu oranının yüksek olduğu bölgelerde, kötü yaşama koşullarına sahip evler, fakirlik, kalabalık nüfus, yüksek oranda göç görülmektedir (Öter ve Akalın, 1993). Ailenin ekonomik düzeyinin düşük olması; yoğun sefalet bölgelerinde ikameti, olumsuz mesken ve sağlık şartlarının oluşmasına neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak çocukların, ucuz ikamet bölgelerine sığınmış olan suçlularla temas kurmaları, onların fiil ve hareketlerini taklit etmelerine neden olmaktadır (Dönmezer, 1994).

Aytaç (1994) İstanbul'da suç işleyen 12-18 yaş arası çocukların % 94'ü erkek, % 6'sının kız olduğunu bulmuştur. Hedef kitlenin yaş dağılımına bakıldığında suç işleme oranının 14 yaş grubunda yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Yaş büyüdükçe, bu oran giderek azalmaktadır. Suçlu çocukların öğrenim durumu incelendiğinde % 40'ının ilkokul mezunu olduğu, % 12'sinin halen ilk-orta-lise ve üniversite öğrencisi oldukları, % 20'sinin ilk ve ortaokuldan terk, % 28' inin ise hiç eğitim görmediği dikkat çekmiştir. Doğum yerlerine göre suçlu çocukların dağılımına bakıldığında % 4'ünün Güneydoğu Anadolu, % 19'unun Doğu Anadolu, % 17'sinin İç Anadolu, % 1'inin Akdeniz, % 4'ünün Ege Bölgesi, % 26'sının ise Karadeniz Bölgesi doğumlu oldukları tespit edilmiştir. İstanbul doğumlu olanlar ise % 29'dur. Bu sonuç, hedef kitlenin büyük çoğunluğunun İstanbul'a göç eden ailelerin çocukları olduğunu göstermektedir. 12-18 Yaş arası suçlu çocukların suç türleri incelendiğinde en fazla hırsızlık suçu (% 24) işledikleri görülmüştür. Cinsel suç (% 20) ve yaralama (% 15) olayları ise ikinci derecede önemli suçlar olmaktadır.

Rakt ve arkadaşları (2009) suça eğilimli ailelerde jenerasyonlar arası suçlu davranışın geçişini incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre diğer aile üyelerinin suçlu davranışları bireysel olarak suç işleme ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kardeşlerin suç ile ilgili hikayesi, suçlarla doğrudan ilişkili bulunmuştur. Bu sonuçlar öğrenme teorilerinin doğrulunu kanıtlar niteliktedir.

Benzer bir çalışmada Farrington ve arkadaşları (2009) suçun jenerasyonlar arası geçişinde aile faktörlerini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda suçun jenerasyonel arası geçişte önemli olduğu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin ve bireysel risk faktörlerinin suç üzerinde önemli değişkenler olduğu bulunmuştur.

Adalet Bakanlığının verilerine göre Türkiye'de 1991 yılında 410 çocuk hükümlü varken, bu sayı 1995 yılında 671'e çıkmıştır. Daha sonraki yıllarda daha ayrıntılı bir şekilde tutulmaya başlanan kayıtlara göre ise 2002 yılında polise ve jandarmaya suç istinadı ve şüpheli olarak getirilen çocuk sayısı 33856, 2003 yılında 38701, 2004 yılında 45992, 2005 yılında 45147, 2006 yılında ise 47590 olmuştur. Ceza İnfaz Kurumlarında 03. 07. 2009 yılı verilerine göre 1478 12-17 yaş arası çocuk kalmaktadır. Ceza İnfaz kurumlarında kalan toplam 111964 kişiden %1.3'ü çocuktur (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 2009).

Devlet İstatistik Enstitüsünün, 1998 verilerine göre güvenlik birimlerine intikal eden suçlu çocukların suç türlerine göre dağılımına bakıldığında ilk sırada yaralama ve darp, ikinci sırada mala karşı işlenen suçlar gelmektedir (DİE,1998:7). 2007 verilerine göre ise 18 506 dava mal varlığına karşı işlenen suçları kapsamakta, ikinci sırada 5942 davayla vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar gelmektedir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2007).

Suç türlerine göre bakıldığında Ceza İnfaz Kurumuna ve Eğitim evine giren çocuklarda 1998 yılında %43,8 ile hırsızlık ve %20,1 adam öldürme ilk iki sırada yer alırken, 2007 yılında % 42 ile gasp ve %19,9 ile hırsızlık ilk iki sırada yer almaktadır (Devlet İstatistik Kurumu, 2007).

Yurt dışında çocuk hükümlü sayısına bakıldığında da Türkiye gibi artış olduğu görülmektedir. Örneğin, İngiltere ve Galler bölgesinde 2005 yılında toplam 2350 18 yaş altı tutuklu bulunurken, bu sayının

1992'den bu yana 15–17 yaş arasında ikiye katlandığı bildirilmektedir. Yine İngiltere ve Galler bölgesinde her yıl 70,000 okul çağı çocuğunun yasal sisteme girdiği belirtilmektedir (Bromley Briefings: Prison Factfile, 2006).

Çocuk suçluluğu dünyada bölgesel değişimler göstermektedir. Örneğin Afrika'da hırsızlık, gasp, kaçakçılık ve kadın ticareti ön plandayken, Asya'da suç kentsel bir problem olarak görülmekte ve daha çok şiddet ve uyuşturucu suçları ve insan ticareti önde gelmektedir. Latin Amerika'da ise evsizlik daha büyük bir sorundur. Gelişmiş ülkelerde de mal varlığına karşı işlenen suçlar önde gelmekteyse de şiddet ve uyuşturucu madde suçları artış göstermektedir (World Youth Report, 2003).

Diğer ülkelere baktığımızda, çocuk ve genç suçluluğunda en fazla görülen suç türü mala karşı işlenen suçlardır. Özellikle çete suçlarının daha sık görülmektedir. Ancak Türkiye'deki çocuk suçluluğu oranlarına baktığımızda şahsa karşı işlenen suçların, diğer suç türlerinden daha fazla görüldüğü dikkati çekmektedir (DİE,1998).

Yurt içi ve yurt dışı araştırmalar incelendiğinde çocuk suçlarının giderek arttığı görülmektedir. Bu artışların bölgesel ve illere göre dağılımı çocuk suçlarının nedenlerini açıklamak açısından önemlidir. Bundan dolayı bu araştırmanın sonuçlarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı Mersin Merkezindeki 2005–2009 yılları arasında çocuk suç sayı ve oranlarının çeşitli suç özelliklerine göre incelenmesidir. Bu suç özellikleri; mal varlığına karşı işlenen suçlar, şahsa karşı işlenen suçlar ve tasnif dışı işlenen suçlar olarak üç başlık altında incelenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma mevcut durumu incelemeyi amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar olanı olduğu biçimde saptamaya yöneliktir (Karasar, 2005, s. 77).

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler sınıflama türünde olduğundan verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri (betimsel değerler) alınmıştır.

Bulgular

Araştırma Mersin İli Mersin Çocuk Şube Müdürlüğünden elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. Bunlar; mal varlığına karşı işlenen suçlar, şahsa karşı işlenen suçlar, tasnif dışı işlenen suçlardır.

Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar

Mal varlığına karşı çocukların 2005-2009 yılları arasında işlediği suçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Mal varlığına karşı işlenen suçlar

Yıllar	Olay Sayısı		Şüpheli Durumunda olan Çocuk Sayısı		Serbest Bırakılan Çocuk Sayısı		Tevkif edilen çocuk sayısı	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2005	649	29,26	849	22,98	583	25,44	78	25
2006	553	24,94	774	26,42	675	29,46	99	31,73
2007	452	20,37	664	22,66	555	24,22	109	34,93
2008	524	23,62	586	20	433	18,9	15	4,8
2009*	402	18,12	563	19,22	452	19,72	14	4,48
TOPLAM	2218	100	2929	100	2291	100	312	100

*2009 yılı verileri ilk altı ayı kapsamaktadır.

Tablo 1’e bakıldığında 2005-2009 yılları arasında Mersin İli’nde toplam 2218 olay olduğu, 2929 şüpheli sayısının bulunduğu, bunlardan 2291’inin serbest bırakıldığı, 312’sinin tutuklandığı görülmektedir. Olay sayısında yıllara göre dağılımına bakıldığında olay sayısı en çok 2005 yılı (% 29,26) ve 2006 (%24,94) yıllarında olduğu görülmektedir.

Şahsa Karşı İşlenen Suçlar

Çocukların şahsa karşı işlediği suçlar Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 2: Şahsa Karşı İşlenen Suçlar

Yıllar	Olay Sayısı		Şüpheli Durumunda olan Çocuk Sayısı		Serbest Bırakılan Çocuk Sayısı		Tevkif edilen çocuk sayısı	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2005	342	21,59	420	21,56	463	24,29	14	7,29
2006	455	28,72	555	28,48	489	25,65	66	34,37
2007	351	22,15	444	22,79	382	20,04	62	32,29
2008	406	25,63	494	25,35	551	28,9	43	22,39
2009	25	1,57	35	1,79	28	1,46	7	3,64
TOPLAM	1584	100	1948	100	1906	100	192	100

Tablo 2'e bakıldığında şahsa karşı işlenen suçlarda 2005-2009 yılları arasında 1584 olay, 1948 şüpheli, 1906 serbest bırakılan ve 192 tutuklanan çocuk sayısı olduğu görülmektedir.

Tasnif Dışı İşlenen Suçlar

Tasnif dışı işlenen suçlar Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 3: Tasnif Dışı İşlenen Suçlar

Yıllar	Olay Sayısı		Şüpheli Durumunda olan Çocuk Sayısı		Serbest Bırakılan Çocuk Sayısı		Tevkif edilen çocuk sayısı	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2005	162	15,04	194	15,14	164	28,87	30	6,91
2006	376	34,91	444	34,66	415	73,06	29	6,68
2007	453	42,06	549	42,85	476	83,8	73	16,82
2008	78	7,24	84	6,55	82	14,43	2	0,46
2009	8	0,74	10	0,78	10	1,76	--	---
TOPLAM	1077	100	1281	100	568	100	434	100

Tablo 3 incelendiğinde 2005-2009 yılları arasında toplam olay sayısının 1077, şüpheli sayısının 1281, serbest bırakılanların 568 ve tevkif edilenler de 434 olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre 2005–2009 yılları arasında Mersin ilinde çocuk suçları oranında mal varlığına işlenen suçlar boyutunda olay sayısı göz önüne alındığında kayda değer bir değişimin olmadığı görülmektedir. Fakat 2009 yılı bilgileri ilk altı ayı kapsadığı göz önüne alındığında, diğer yıllara göre oranın fazla olduğu söylenebilir. Bunun nedenleri arasında 2009 yılı ekonomik krizin mal varlığına karşı işlenen suçlarda artışa neden olduğu söylenebilir. Mal varlığına karşı işlenen suçlar hırsızlık, ızzar, yankesicilik, dolandırıcılık ve kapkaçı kapsamaktadır. Mal varlığına karşı işlenen suçlar diğer illerle karşılaştırıldığında Mersin ilinde mala karşı işlenen suç sayısının bazı illere göre fazla olduğu görülmektedir. Örneğin, Kahramanmaraş'ta 2005-2006 yıllarında mala karşı işlenen suçların sayısı sırasıyla 246 ve 254 olduğu bulunmuştur (Karababa,2007).

Göç ve ekonomik durum göz önüne alındığında yurt dışında mala karşı işlenen suçlar macera ve heyecanı kapsarken ülkemizde ekonomik sebeplerden olduğu düşünülmektedir (DİE, 1998). Mersin ili göç oranları ve çarpık kentleşmenin yoğun yaşandığı iller arasındadır. Örneğin, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Konya ve Antalya'dan sonra en çok göç alan ildir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000)

Şahsa karşı işlenen suçlarda 2005–2008 yıllar arasında her hangi bir artış göze çarpmamıştır. Şahsa karşı işlenen suçlar arasında darp, gasp, adam öldürmeye teşebbüs, cinayet, tecavüz, taciz, tehdit, haraç isteme, bıçakla yaralama vb. gelmektedir. Kahramanmaraş'ta 2005-2006 yılları arasında şahsa karşı işlenen

olay sayısı 2005 yılında 272 iken (Karababa, 2007). 2006 yılında 298 iken aynı yıllarda Mersin’de sırasıyla 342 ve 455’tir. Mersin’de şahsa karşı işlenen suç sayısı fazla görülmektedir.

Tasnif dışı suçlar arasında sahte para vermek, sigara kaçakçılığı, uyuşturucu madde ticareti yapmak, terör örgütü lehine propaganda yapmak, kaçak yoldan ülkeye girmek vb. bulunmaktadır. 2008 yılı tasnif dışı suçlarda düşüşün sayısal olarak az görülmesinin nedeni terörle ve narkotik ile ilgili suçların tasnif dışı suçlardan çıkarılması gelmektedir. Mersin ilinde liman ve serbest bölge olması, ayrıca dengesiz gelir dağılımı olması tasnif dışı suçlarda diğer illere göre artışı getirmektedir.

Çocuk suçlarına müdahale ve önleme sadece güvenlik güçlerinin çözebileceği bir faktör olmamaktadır. Ülke ekonomisinin iyileştirilmesi kadar meslekler arası işbirliğinin gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bunlar arasında sosyal çalışmacılar (psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, sosyologlar, aile hekimleri ve psikiyatristler) çocuk suçlarını önleme ve müdahalede etkili olabilecek meslek grupları arasındadır. Yapılan çalışmalarda aile, çocuk ve suç arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Rakt, Nieuwebeerta, ve Apel, R. ,2009; Farrington, Coid, Murray, 2009). Bundan dolayı önleyici çalışmalarda risk altındaki çocuklar belirlenerek aile ve çocuklara yönelik eğitimler verilebilir. Ayrıca suça yönelmiş çocuklar, aile, polis ve akran desteği için programlar geliştirebilir.

Kaynakça

- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2007). http://www.adli-sicil.gov.tr/istatistik/2007/ist_tab.htm adresinden 15.09.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Aytaç, S. (1994) “Çocuk ve Suç” Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Cilt: XIX, Sayı: 179-180. 93.
- Bromley Briefings: Prison Factfile (2006). Prison reform trust. www.prisonreformtrust.org.uk.. adresinden 10.09.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri: <http://www.cte.adalet.gov.tr/> adresinden 24.08.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Devlet İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=1&ust_id=12 adresinden 28.07.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (1998) :Güvenlik Birimlerine Gelen-Getirilen Çocuk İstatistikleri, Ankara, D.İ.E. Yayınları.
- Dönmezer, S. (1994). Kriminoloji. İstanbul: Beta yayınları.
- Farrington, D. Coid, J.W, Murray, J. (2009) “Family factors in the intergenerational transmission of offending” *Criminal Behaviour and Mental Health* 19: 109–124.
- Fişek, A. G., Çiner, C. M. ve Akpınar, Y. (2008). Çocuk suçluluğunda öncü çalışmalar ve iki doktora tezi. Ankara Üniversitesi hukuk fakültesi dergisi. Cilt 57, sayı 2, sayfa XVII-XXIX.
- İllerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızı (2000). Devlet İstatistik Enstitüsü. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=38&ust_id=11 adresinden 10.09.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Karababa, A. (2007). Kahramanmaraş’ın suç profili ve çözüm önerileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Karasar, N. (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım. ss.77
- Polat, O. (2002). Çocuk suçluluğu. www.kriminoloji.com. 23.07.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Shoemaker, D. J. (2009). Juvenile delinquency. Rowman & Littlefield Publishers, Inc: USA
- Öter, G., Akalın, N. (1993) “Paşakapısı Cezaevi’ndeki tutuklu çocukların psiko-sosyal, sosyokültürel, ekonomik ve kriminolojik özellikleri”. İstanbul: M.Ü. Hukuk Fakültesi 10. Yılı Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu
- Uluğtekin, S. (2005). Çocuk adalet sisteminde sosyal inceleme raporu el kitabı. Ankara: Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları: 1
- Van de Rakt, M. Nieuwebeerta, P. Apel, R. (2009) “Association of criminal convictions between family members: Effects of siblings, fathers and mothers” *Criminal Behaviour and Mental Health* 19: 94–108.
- World Youth Report (2003). United Nations. <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/wyr03.htm> adresinden 10.09.2009 tarihinde indirilmiştir.